

ЕКОЛОГІЧНИЙ ПОДАТОК ЯК ЕЛЕМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Шлях до сталого розвитку – складний, довготривалий і багатофакторний процес досягнення зрівноваженої взаємодії між суспільством і навколишнім природним середовищем, який зачіпає фактично весь комплекс внутрішніх проблем розвитку країни. Одним з основних завдань сталого розвитку України відповідно до визначених національних пріоритетів є удосконалення системи платного природокористування з метою гармонізації відносин суспільства з навколишнім природним середовищем на основі дотримання законів розвитку біосфери. Ключову роль у досягненні гармонійного збалансованого еколого-економічного розвитку суспільства відіграє розроблення конкурентної стратегії розвитку національної економіки і відповідних важелів регулювання ринкової системи господарювання, серед яких найдієвішими є податки.

Так, з 1 січня 2011 року в Україні, як нововведення до існуючої податкової системи, включено загальнодержавний екологічний податок взамін колишнього збору за забруднення навколишнього природного середовища. Враховуючи останні тенденції в податковій політиці європейських країн щодо необхідності перенесення податкового навантаження на екологічні платежі, у Податковому кодексі збільшено ставки екологічного податку удвічі, а також запроваджено оподаткування екологічним податком викидів двоокису вуглецю (парникового газу), джерелом утворення якого є спалювання всіх видів палива. При цьому спрощено порядок розрахунку екологічного податку шляхом уніфікації системи підвищувальних коефіцієнтів та врахування їх у базових ставках податку; здійснено перехід до стягнення податку з пересувних джерел забруднення через податкових агентів (оптових та роздрібних продавців палива). Відповідно до Податкового кодексу запроваджено поетапне зростання ставок податку, а саме до 31.12.2012 включно ставки податку становлять 50 %, до 31.12.2013 – 75 %, а з 01.01.2014 – 100 % від встановлених ставок. Крім того, передбачено щорічно до 1 червня переглядати граничний обсяг ставок екологічного податку з урахуванням індексу інфляції. Значно збільшилися ставки податку за викиди в атмосферне повітря забруднювальних речовин стаціонарними та пересувними джерелами забруднення, за скиди окремих забруднювальних речовин у водні об'єкти і за розміщення відходів, а саме з 01.01.2014 вони перевищують діючі в кінці 2010 року у 15–20 разів.

До інструментів податкової системи входить і надання податкових пільг для підприємств, які здійснюють господарську діяльність, пов'язану із: переробкою відходів (від сортування до утилізації); використанням вторинної сировини для подальшого виробництва; застосуванням пакувальних матеріалів, дружніх до довкілля, а також повторне їх використання; впровадженням маловідходних, ресурсо- та енергоощадних технологій; вкладенням коштів у розвиток “зеленого виробництва” та “зеленої продукції”; впровадженням новітніх технологій повної розробки родовищ корисних копалин; відновленням ландшафтних територій до їх первинного стану тощо.

Але, можна відмітити наступні недоліки у Податковому кодексі щодо екологічного податку:

- ✓ відсутні нормативи податку, який справляється за викиди в атмосферу забруднювальних речовин залізничним транспортом;
- ✓ не визначено умов щодо обчислення екологічного податку в 10-кратному розмірі у разі відсутності у платника податку затверджених у встановленому порядку лімітів скидів та розміщення відходів чи допущення понадлімітних обсягів скидів та розміщення відходів. Скасування зазначених лімітів неможливе, оскільки їх існування закріплено у ст. 44 закону України “Про охорону навколишнього природного середовища”;
- ✓ не визначено відповідальність за порушення природоохоронного законодавства.

Отже, введений екологічний податок сприяє підвищенню контролю за дотриманням законодавства та відповідальності за його порушення підприємствами, але, за наявності зазначених недоліків, потребує подальшого удосконалення. Встановлено, що система екологічних платежів (екологічне оподаткування) в Україні спрямована на збір і накопичення необхідних фінансових засобів для реалізації заходів екологічної спрямованості, а також формування економічних мотивів екологізації процесів виробництва і споживання товарів і послуг. Тобто, запровадження екологічного податку є ефективним інструментом для досягнення збалансованого еколого-економічного розвитку України.